

POSTANOWIENIE

Dnia 20 lipca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z wniosku D. J.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.
o przywrócenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 20 lipca 2021 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 7 lipca 2020 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 7 lipca 2020 r., w sprawie III AUa (...), oddalił apelację wnioskodawczynie D. J. od wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 26 lutego 2020 r., V U (...), oddalającego jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z dnia 29 października 2018 r. odmawiającej przyznania jej przywrócenia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Wnioskodawczynie zaskarżyła powyższy wyrok w całości skargą kasacyjną. Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie prawa materialnego: (-) art. 57 ust. 1 pkt 1-3 w związku z art. 12 ust. 1 i 3, art. 13 ust. 1 i art. 107 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 291 ze zm., dalej jako „ustawa emerytalna”) przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające zwłaszcza na

nietrafnym przyjęciu, iż ocena w przedmiocie przysługiwania świadczenia rentowego z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres bezpośrednio dalszy może zostać poczyniona bez potrzeby ustalenia, czy nastąpiła u tej osoby poprawa stanu zdrowia w tym samym obszarze zdrowotnym, który stanowił uprzednią podstawę przyznania renty, na niezasadnym uznaniu, iż wnioskodawczyni nie przysługuje dalsze prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy - pomimo braku ustaleń, iż jej stan zdrowia uległ poprawie w tym samym zakresie, który decydował o dotychczasowej niezdolności do pracy oraz na niewyjaśnieniu, czy nastąpiła, a jeżeli tak, to na czym polega zmiana w stanie zdrowia ubezpieczonej w porównaniu z opiniowaniem przez biegłego onkologa w sprawie V U (...) (ustalającym z tego powodu częściową niezdolność do pracy), a tym samym - w stosunku do stanu istniejącego od wygaśnięcia prawa do ostatniego świadczenia; (-) art. 61 w związku z art. 102 ust. 1) ustawy emerytalnej przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie przez niezasadne wskazanie tej normy ustawowej jako podstawy rozstrzygnięcia, pomimo iż w sprawie niniejszej nie doszło do zaistnienia sytuacji uprzedniego ustania prawa do renty wynikiem uprzedniego ustąpienia niezdolności do pracy, a jedynie do ustania świadczenia rentowego, przy złożonym jeszcze przed tą datą wniosku do ZUS o jego kontynuację oraz przez jednoczesne nietrafne przyjęcie, iż ustanie prawa do świadczenia rentowego ma być równoznaczne z ustąpieniem niezdolności do pracy, o jakim mowa w tym przepisie. Dodatkowo wskazała na naruszenie przepisów postępowania mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a to art. 286 w związku z art. 278 § 1 i art. 391 § 1 k.p.c. - na skutek zaniechania dopuszczenia dodatkowej opinii biegłego z zakresu onkologii oraz medycyny pracy wobec daleko idących wadliwości opinii sporządzonych w sprawie, art. 217 § 3 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w wyniku obu instancyjnego wyrokowania bez dostatecznego wyjaśnienia spornych okoliczności sprawy, art. 386 § 4 k.p.c. w wyniku nieuchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji w sytuacji nierozpoznania istoty sprawy oraz art. 387 § 2¹ pkt 1 i 2 k.p.c. na skutek zasadniczych wadliwości uzasadnienia wyroku, uniemożliwiających pełną merytoryczną polemikę i kontrolę kasacyjną.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na okoliczności, o jakich mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c., o uchylenie

zaskarżonego wyroku i ewentualnie także wyroku Sądu pierwszej instancji oraz przekazanie sprawy Sądowi drugiej lub pierwszej instancji do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącej kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania sformułowano istotne zagadnienia prawne: 1/ „Kiedy można mówić o ustąpieniu niezdolności do pracy (a tym samym o ustąpieniu prawa do renty) po myśli art. 61 ustawy emerytalnej? Czy również w sytuacji, o jakiej mowa w art. 102 ust. 1 ustawy (spojrzenie spotykane nieraz w orzeczeniach sądowych)?”, 2/ „Na jaką datę porównawczą winny być czynione ustalenia dotyczące zmiany stanu zdrowia wnioskodawcy - na datę uprzedniej decyzji ZUS, na datę opiniowania biegłego w poprzedniej sprawie, czy na ostatni dzień dotychczasowego okresu rentowego?”, ponadto wskazano na potrzebę wykładni art. 107 ustawy emerytalnej w zakresie jego bezpośredniego zastosowania w sprawie o kontynuację świadczenia rentowego z tytułu niezdolności do pracy oraz wskazano na oczywistą zasadność skargi „związaną z opisaną istotą uchybień poczynionych przez Sąd Apelacyjny przy rozpatrywaniu apelacji”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia

skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wywodu prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania, którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające. W przypadku powołania jako podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania istnienia w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skarżący ma obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią juretryczną argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez Sąd drugiej instancji. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. Samo zaś zagadnienie prawne, w formie pytania sformułowanego w taki sposób, by możliwe było rozstrzygnięcie stawianych przez skarżącego wątpliwości, musi w swej treści zawierać odwołanie do przepisu lub przepisów prawa, na tle których takie zagadnienie powstaje. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem "prawnym" oraz czy jest to zagadnienie "istotne". Nie można przy tym zasadnie twierdzić, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy we wcześniejszym orzecznictwie wyraził swój pogląd w podnoszonej kwestii, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2014 r., I UK 64/14, niepublikowane).

Powołanie się w skardze kasacyjnej na potrzebę wykładni przepisów prawnych wymaga wykazania przez autora skargi, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, ze wskazaniem na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita

wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151; z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). Rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty autora skargi skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Wreszcie co do przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że skarżąca nie wykazała istnienia powołanych przez siebie przesłanek przedsądu.

Wypada zauważyć, że skarżąca łączy oczywistą zasadność skargi kasacyjnej z wystąpieniem istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzebą wykładni

przepisów prawa. Tymczasem, już tylko z samej przedstawionej wyżej istoty ustawowych przesłanek przedsądu wynika, że co do zasady nie mogą one występować jednocześnie. Jeżeli bowiem w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne lub potrzeba wykładni przepisów, od których rozstrzygnięcia zależy wydanie prawidłowego orzeczenia co do istoty sprawy, to z natury rzeczy ewentualny błąd orzeczniczy popełniony przez Sąd drugiej instancji nie może mieć charakteru oczywistego i podstawowego. Z kolei skarga kasacyjna nie może być uznana za oczywiście uzasadnioną, jeżeli o występowaniu tej przesłanki miałoby świadczyć naruszenie przepisów prawa, których wykładnia nasuwa tak duże wątpliwości, że konieczne jest ich wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy w ramach sformułowanego w tej sprawie zagadnienia prawnego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2011 r., II PK 247/10, LEX nr 1274964). Dodatkowo powołane w skardze twierdzenia i wątpliwości w istocie rzeczy ograniczały się do polemiki z ustalonym przez Sąd drugiej instancji stanem faktycznym oraz jego oceną prawną.

W kwestii zdrowia skarżącej wypowiedzieli się biegli sądowi z zakresu onkologii, endokrynologii, neurologii oraz medycyny pracy. Uwzględniając szereg chorób i dolegliwości, które występują u skarżącej, stwierdzili, że nie jest ona osobą niezdolną do pracy zarobkowej. Biegli z zakresu onkologii i medycyny pracy mieli na względzie fakt, że skarżąca „kontynuuje leczenie hormonalne uzupełniające i obecnie przyjmuje Egistrozol”. Stwierdzili przy tym, że nie nastąpiła wznova choroby nowotworowej. Uwzględnili też to, że skutkiem ubocznym przebytego leczenia onkologicznego jest okresowe mrowienie i drętwienie lewej ręki, a także to, że odwołująca ma dolegliwości zwyrodnieniowe, z powodu których jest pod opieką poradni neurologicznej i ortopedycznej. Przyznali, że istnieją ograniczenia dotyczące wykonywania przez skarżącą pracy fizycznej i obciążenia kończyny górnej, jednakże nie powoduje to choćby częściowej utraty zdolności do pracy. Potwierdza to również fakt, że skarżąca w trakcie postępowania przed organem rentowym miała zawartą umowę na czas określony do listopada 2019 r., do której została dopuszczona po odbyciu badania przez lekarza medycyny pracy.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy podziela stanowisko Sądu drugiej instancji, że skarżąca nie spełniła podstawowej przesłanki niezbędnej do nabycia

prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, tj. nie została uznana przez biegłych za osobę nawet częściowo niezdolną do pracy. W konsekwencji nie przysługuje jej prawo do spornego świadczenia rentowego.

Odmawiając przyjęcia skargi do rozpoznania Sąd Najwyższy miał na względzie wielokrotnie już powtarzane stanowisko judykatury, że sąd orzekający w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie ma obowiązku dopuszczania dowodów, zwłaszcza z opinii biegłych lekarzy tak długo, aż strona uzyska opinię odpowiadającą jej oczekiwaniom (wyroki: z dnia 19 marca 1997 r., II UKN 45/97 - OSNAPiUS 1998 nr 1, poz. 24 z dnia 10 grudnia 1997 r., II UKN 391/97 - OSNAPiUS 1998 nr 20, poz. 612). Zatem uznać należy, że ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd drugiej instancji były wystarczające do prawidłowego rozstrzygnięcia tej sprawy.

Wobec niewykazania przez skarżącą istnienia powołanych przesłanek przedsądu, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.